

Η ΠΡΑΣΙΑΣ ΛΙΜΝΗ

ΕΝΘΑ Ο ΗΡΟΔΟΤΟΣ ΑΔΙΚΩΣ ΕΛΕΓΧΕΤΑΙ ΣΦΑΛΛΟΜΕΝΟΣ
ΥΠΟ ΤΩΝ ΝΕΩΤΕΡΩΝ.

Μέγας από τινος ήγέρθη πόλεμος μεταξύ τῶν τε ξένων σοφῶν καὶ τῶν παρ' ἡμῖν λογίων τῶν περὶ τὴν ἀρχαίαν γεωγραφίαν ἀσχολουμένων περὶ τῆς θέσεως τῆς Πρασιᾶδος Λίμνης ἐν Μακεδονίᾳ.

Ἡ Μακεδονία, ὡς ἀποτελοῦσα τὴν καρδίαν τῆς Ἑλληνικῆς χερσονήσου καὶ περιλαμβάνουσα τὰ παράλια ἀπὸ τῶν ὑπωρείων τοῦ Ὀλύμπου μέχρι τῶν ἐκβολῶν τοῦ Νέστου ποταμοῦ, κατέχει γεωγραφικῶς σπουδαιστάτην θέσιν διὰ τῶν βαθύων αὐτῆς κόλπων καὶ εὐρέων λιμένων πρὸς τὴν Μεσόγειον. Ἐν τῇ καθόλου δὲ ἱστορίᾳ τῆς ἀνθρωπότητος διὰ τῶν μεγάλων αὐτῆς τέκνων τοῦ Ἀριστοτέλους καὶ τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου ἐκυρίευσε καὶ μετέπλασε διὰ τοῦ πολιτισμοῦ τῆς τὴν γνῶστίην τότε οἰκουμένην· ἡ δὲ Ἑλλὰς ὑπὸ τὴν ἡγεμονίαν αὐτῆς πράγματι ἐμεγαλοῦργησε καὶ ἐπεξέτεινε τὸ τε ὄνομα, τὴν γλῶσσαν καὶ τὸν πολιτισμὸν αὐτῆς καὶ πέραν τῶν Ἰνδιῶν μέχρι τοῦ Γάγγου ποταμοῦ. Διεδραματίσθησαν δὲ ἐν αὐτῇ καὶ ὅπου τὰ τέκνα τῆς τροπαιοφώρα διῆλθον τοσαῦτα καὶ τηλικαῦτα γεγονότα, ὥστε δικαίως ἡ μελέτη τῆς χώρας ταύτης θεωρεῖται καὶ εἶναι πηγὴ ἀνεξάντλητος πρὸς πᾶσαν μελέτην.

Ἡ Μακεδονία, πλουσία οὖσα εἰς ὄρη, εἰς πεδιάδας καὶ ποταμούς, εἶναι πλουσιωτέρα καὶ εἰς λίμνας καὶ ἴσως οὐδεμία ἄλλη χώρα ἐν χώρῳ τοσοῦτῳ ἔχει περισσοτέρας αὐτῆς. Ἐχει ἐν ὅλῳ περὶ τὰς εἴκοσι μεγάλας καὶ μικράς.

Ἐξ ὅλων τούτων, ἑξὶ λίμναι εἶναι αἱ διαφιλονεικοῦσαι τὴν θέσιν τῆς Πρασιᾶδος καὶ εἶναι αὗται· 1) ἡ παρὰ τοὺς Φιλίππους λίμνη τοῦ Πραβίου, 2) ἡ λίμνη τοῦ Ἀχίνοῦ ἢ Γάχίνοῦ παρὰ τὴν Ἀμφίπολιν, 3) ἡ λίμνη τοῦ Βουτκόβου, 4) ἡ τῆς Δοϊράνης, 5) ἡ τῶν Βεσικίων καὶ 6) ἡ τοῦ Ἀγίου Βασιλείου.

Ἐκάστη τῶν λιμνῶν τούτων παρατηροῦμεν ὅτι ἔχει τοὺς ὑπὲρ ἑαυτῆς καὶ τοὺς ἐναντίον καὶ εἶναι πάντες διχρημένοι· τὸ δὲ περίεργον εἶναι ὅτι, διὰ τῶν αὐτῶν κειμένων τοῦ Ἡροδότου ὑποστηρίζει ἕκαστος τὴν γνώμην του· καὶ ἐνῷ ἀγωνίζονται ὑπὲρ μιᾶς ἐκ τῶν ἀνωτέρω καὶ δια-

φωνοῦσιν εἰς ὅλα, εἰς ἓν μόνον εὐρίσκονται πάντες σύμφωνοι, ὅτι ὁ Ἡρόδοτος κακῶς γεωγραφεῖ, ὅτι ἔγραψεν ἐκ πληροφοριῶν καὶ συγχέει τὴν Πρασιάδα πρὸς ἄλλας λίμνας, καὶ τὸν Ὀρεηλὸν καὶ τὸ Δύσωρον πρὸς ἄλλα ὄρη, ὡς καὶ τὴν ἐπὶ Ἀμύντου Μακεδονίαν. Τοῦτου δεδομένου, ἕκαστος εὐρίσκει εὐκόλως πολλὰ ἐπιχειρήματα πρὸς ὑποστήριξιν τῆς γνώμης του, ἀλλὰ πάντοτε εἰς βάρος τοῦ Ἡροδότου.

Τὴν λίμνην Πρασιάδα πρῶτος καὶ μόνος ἀναφέρει ὁ Ἡρόδοτος, περιγράφων τὴν ἐκστρατείαν τοῦ Μεγάβαζου εἰς τὴν Παιονίαν. Πρὸς κατὰληψιν δὲ τῶν ὅσων θὰ εἴπωμεν περὶ τῆς Πρασιάδος Λίμνης, συντελεστικὸν νομίζομεν ν' ἀναφέρωμεν καὶ παραθέσωμεν ἐνταῦθα ὅλον τὸ κείμενον τὸ περὶ τῆς ὑποθέσεως ταύτης πραγματευόμενον, ὡς καὶ τὴν αἰτίαν τὴν προκαλέσασαν τὴν ἐκστρατείαν ταύτην, διότι εἰ μεμονωμένως παραθέτοντες περικοπὰς πρὸς πίστωσιν τῆς γνώμης των, ἀνεπαισθήτως ἄλλοιοῦσι τὴν ἔννοιαν τοῦ κειμένου καὶ διάφορα ἐξάγουσι συμπεράσματα. Ἐντεῦθεν καὶ οἱ τόσαι διαφωνίαι. (Ἡροδότου Βιβλίον Ε', 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16 καὶ 17).

«..... Ταῦτα μὲν λέγοντες περὶ τῆς χώρας ταύτης (τῆς Θράκης),
 »τὰ δὲ παραθαλάσσια αὐτῆς ὑπέταξεν ὁ Μεγάβαζος εἰς τοὺς Πέρσας...
 »Ὁ Δαρεῖος ἀφήσας εἰς τὴν Θράκην τὸν στρατηγὸν τοῦ Μεγάβαζου
 »καὶ διελθὼν τὸν Ἑλλήσποντον ἔφθασεν εἰς τὰς Σάρδεις. Τὸν βασιλεὺς
 »ἠκολούθησαν εἰς τὴν Ἀσίαν καὶ δύο Παῖονες ἀδελφοί, Πίγρης καὶ
 »Μαντύης, οἵτινες θέλοντες νὰ γίνωσι τύραννοι τῆς πατρίδος των,
 »ἔρχονται εἰς τὰς Σάρδεις φέροντες μαζί των καὶ μίαν ἀδελφὴν των
 »μεγαλόσωμον καὶ ὡραίαν· καιροφυλακτήσαντες δὲ ὅτε ὁ Δαρεῖος ἐπρε-
 »κάθητο εἰς τὸ προάστειον τῶν Λυδῶν, ἔκαμαν τὸ ἀκόλουθον. Ἐνδύ-
 »σαντες τὴν ἀδελφὴν των ὅσον ἡδύναντο καλλίτερα, τὴν ἔστειλαν νὰ
 »ἀντλήσῃ ὕδωρ ἔχουσαν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς της τὸ ἀγγεῖον καὶ διὰ τοῦ
 »βραχίονος σύρουσαν ἵππον καὶ κλώθουσιν λίνον. Ὅτε διήρχετο πρὸ
 »τοῦ Δαρείου, αὐτὸς τὴν περιεργάσθη, καθόσον ἐκεῖνα τὰ ὅποια ἔκαμνεν
 »οὔτε Περσικὰ ἦσαν, οὔτε Λυδικὰ, οὔτε ἴδια γυναικῶν ἄλλου τινὸς
 »ἔθνους Ἀσιατικοῦ. Ἐκ περιεργείας λοιπὸν στέλλει δορυφόρους τινὰς νὰ
 »παρατηρήσωσι τί θὰ κάμῃ ἡ γυνή. Καὶ αὐτοὶ μὲν ἠκολούθουν ὀπί-
 »σθεν, ἡ δὲ γυνὴ ἀφοῦ ἐπότισε τὸν ἵππον καὶ ἐγέμισε τὸ ἀγγεῖόν της
 »ὕδωρ, διῆλθε πάλιν ἀπὸ τὸν ἴδιον δρόμον φέρουσα τὸ ὕδωρ ἐπὶ τῆς
 »κεφαλῆς καὶ σύρουσα κατόπιν τὸν ἵππον δεμένον ἀπὸ τὸν βραχίονά
 »της καὶ στρίφουσα τὸ ἀδράκτιον.

»Θαυμάζων ὁ Δαρεῖος δι' ὅσα ἤκουσε καὶ ὁ ἴδιος εἶδε, διέταξε νὰ
 »φέρωσιν αὐτὴν ἔμπροσθέν του. Ἀμέσως δὲ ἐπαρουσιάσθησαν καὶ οἱ
 »ἄδελφοί της, οἱ ὅποιοι ἦσαν ἐκεῖ πλησίον κατασκοπεύοντες. Ὅτε ὁ
 »Δαρεῖος ἠρώτα πόθεν ἦτον ἐκείνη, οἱ νέοι ἀπήντησαν ὅτι ἦσαν Παί-
 »ονες καὶ ἐκείνη ἀδελφή των. Ὁ Δαρεῖος δὲ πάλιν εἶπε, τίνες ἄν-
 »θρωποι εἶνε οἱ Παῖονες καὶ ποῖον μέρος τῆς γῆς κατοικοῦσι καὶ τί
 »θέλοντες ἦλθον εἰς τὰς Σάρδεις. Οὗτοι τῷ ἀπεκρίθησαν, ὅτι ἦλθον
 »διὰ νὰ ἀφιερῶσωσιν ἑαυτοὺς εἰς ἐκεῖνον καὶ ὅτι ἡ Παιονία εἶνε εἰς
 »τὰς ὄχθας τοῦ Στρυμόνος ποταμοῦ. Ὁ δὲ Στρυμὼν δὲν εἶνε
 »μακρὰν τοῦ Ἑλλησπόντου· καὶ ἔτι ὅτι ἦσαν ἄπαικοι τῶν Τευκρῶν ἐκ
 »Τρωάδος. Οὗτοι μὲν ταῦτα ἀπεκρίνοντο εἰς ἐκάστην ἐρώτησιν. Ὁ δὲ
 »Δαρεῖος ἠρώτα αὐτοὺς ἔπειτα, ἔάν ὅλαι αἱ γυναῖκες ἐκεῖ ἦσαν ὁμοίως
 »ἐργάτιδες· οἱ νέοι δὲ ἀπεκρίθησαν προθύμως ὅτι καὶ αὐτὸ οὕτως εἶχε
 »καὶ διὰ τοῦτο τὸ ἔκαμνε καὶ ἡ ἀδελφή των.

»Τότε ὁ Δαρεῖος γράφει γράμματα πρὸς τὸ Μεγάβαζον, τὸν ὅποιον
 »εἶχεν ἀφήσει εἰς τὴν Θράκην στρατηγόν, διατάσσων αὐτὸν νὰ σηκώσῃ
 »τοὺς Παίονας ἀπὸ τοὺς τόπους των καὶ αὐτοὺς καὶ τὰ τέκνα των καὶ
 »τὰς γυναῖκάς των καὶ νὰ τοὺς φέρῃ εἰς τὴν Περσίαν. Ἀμέσως λοιπὸν
 »ἵππεὺς τις φέρων τὰς διαταγὰς τρέχει εἰς τὸν Ἑλλησπόντον καὶ πε-
 »ράσας εἰς τὴν Εὐρώπην ἐγχειρίζει τὴν ἐπιστολὴν εἰς τὸν Μεγάβαζον.
 »Οὗτος δὲ ἀμέσως ἔλαβεν ὁδηγοὺς ἀπὸ τὴν Θράκην καὶ ἐξεστράτευσεν
 »κατὰ τῆς Παιονίας.

»Μαθόντες δὲ οἱ Παῖονες, ὅτι οἱ Πέρσαι ἤρχοντο ἐναντίον των, συ-
 »ναχθέντες ἐξεστράτευσαν ἀπὸ τὸ μέρος τῆς θαλάσσης, νομίζοντες ὅτι
 »ἀπὸ τὸ μέρος τοῦτο θὰ ἐπιχειρήσωσι νὰ εἰσβάλωσιν οἱ Πέρσαι καὶ
 »ἦσαν ἑτοιμοὶ νὰ ἐμποδίσωσι τὸ στράτευμα τοῦ Μεγαβάζου ἐπερχό-
 »μενον.

»Οἱ δὲ Πέρσαι μαθόντες ὅτι οἱ Παῖονες συνηθροίζοντο καὶ ἐφύλατ-
 »τον τὴν εἰσοδὸν ἀπὸ τὸ μέρος τῆς θαλάσσης, ἔχοντες ὁδηγοὺς, λαμβά-
 »νουσι τὴν ἄνω ὁδόν, καὶ χωρὶς νὰ τὸ νοήσωσιν οἱ Παῖονες, εἰσπί-
 »πτουσιν εἰς τὰς πόλεις αὐτῶν, οὓσας δὲ ἐρήμους ἀνδρῶν εὐκόλως τὰς
 »ἐκυρίευσαν. Οἱ δὲ Παῖονες, ὡς ἔμαθον ὅτι αἱ πόλεις ἐκυριεύθησαν,
 »ἀμέσως διασκορπισθέντες ὑπῆγαν εἰς τὰ ἴδια καὶ παρεδίδοντο εἰς
 »τοὺς Πέρσας. Τοιουτοτρόπως λοιπὸν ἐκ τῶν Παίωνων τοὺς Σιρο-
 »παίονας καὶ Παιόπλας καὶ τοὺς μέχρι τῆς Πρασιάδος Λί-
 »μνης ἐσῆκωσαν οἱ Πέρσαι ἀπὸ τὰς πατρίδας των καὶ τοὺς ἔφερον
 »εἰς τὴν Ἀσίαν.

»Οἱ δὲ κατοικοῦντες περὶ τὸ Πάγγαιον ὄρος καὶ Δόβηρες καὶ Ἀ-

»γριᾶνες καὶ Ὀδόμαντοι καὶ οἱ περὶ τὴν Πρασιάδα Λίμνην, ὑποτὲ δὲν ἐκυριεύθησαν ἀπὸ τὸν Μεγάβαζον. Ἐπεχείρησε δὲ νὰ κυριεύσῃ καὶ τοὺς κατοικοιμένους ἐντὸς τῆς λίμνης τῶν ὁποίων αἱ κα-»τοικίαι εἶνε τοιαῦται. Ἐν τῷ μέσῳ τῆς λίμνης στήνουνσι σταυροὺς ὑψηλοὺς καὶ ἐπάνω αὐτῶν ζευγνύουσι σανίδας ἔχοντες καὶ εἰσάγον»στενὴν ἀπὸ τὴν ξηρὰν μὲ μίαν γέφυραν. Αὐτοὺς δὲ τοὺς σταυροὺς πρὸς ὑπεστηρίζοντας τὰς σανίδας, ἔστησαν κατ' ἀρχὰς κοινῶς ὅλοι οἱ»πολίται, μετὰ τὰῦτα ὁμῶς τοὺς στήνουνσιν ἀκολουθοῦντες νόμον τινὰ»τσιοῦτον. Ὅσάκις νομφεύεται τις (λαμβάνει δὲ ἕκαστος πολλὰς γυ»ναῖκας) φέρων ἀπὸ τὸ ὄρος τὸ ὀνομαζόμενον Ὀρβηλὸν τρεῖς σταυροὺς»πρὸς στήναι ὑποκάτω, κατοικοῦσι δὲ τοιοῦτοτρόπως.....

»Περὶ τούτου θὰ ὁμιλήσωμεν κατωτέρω.

»Οἱ κυριευθέντες λοιπὸν Παίονες ἐφέροντο εἰς τὴν Ἀσίαν· ὁ δὲ Με»γάβαζος ἀφοῦ ὑπέταξε τοὺς Παίονας, πέμπει εἰς τὴν Μακεδονίαν»ἐπὶ τὰ Πέρσας, οἱ ὅποιοι μετ' αὐτὸν ἦσαν οἱ σημαντικώτατοι εἰς τὸ»στρατόπεδον· ἐπέμποντο δὲ αὐτοὶ πρὸς τὸν Ἀμύνταν νὰ ζητήσωσι»γῆν καὶ ὕδωρ ἐπ' ὀνόματι τοῦ Βασιλέως Δαρείου. Εἶνε δὲ ἀπὸ τὴν»Πρασιάδα Λίμνην ἡ ὁδὸς πολλὰ σύντομος εἰς τὴν Μακεδονίαν. Κα»τόπιν τῆς Λίμνης ἀμέσως εἶνε πρῶτον μεταλλεῖον ἀπὸ τοῦ ὁποῖον μετὰ»ταῦτα εἶχεν εἰσόδημα ὁ Ἀλέξανδρος ἐν τάλαντον ἀργυροῦν καθ'»ἐκάστην. Μετὰ τὰ μεταλλεῖα δὲ καθὼς περάσῃ τις τὸ ὄρος τὸ λεγό»μενον Δύσωρον εἶνε εἰς τὴν Μακεδονίαν.»

Ἀκριβέστερον καὶ σαφέστερον δὲν ἠδύνατο νὰ περιγράψῃ ταῦτα ὁ Ἡρόδοτος. Ἀπορὸν δὲ φαίνεται ἡμῖν πῶς ἐκ τοιούτου κειμένου τόσον ἀντίθετοι προκύπτουσι γνῶμαι. Ἄς ἴδωμεν ἤδη παῖα ἐκ τῶν λιμνῶν, ἃς ἀνεφέραμεν, παρουσιάζει τὰς συνθήκας ταύτας.

Πρὸς βορρᾶν τῆς Μακεδονικῆς χερσονήσου (Χαλκιδικῆς) καὶ μεταξὺ τοῦ Στρυμονικοῦ κόλπου πρὸς ἀνατολὰς καὶ τοῦ Θερμαϊκοῦ πρὸς δυσμὰς ἐκτείνεται μακρὰ καὶ στενὴ κοιλὰς, τῆς ὁποίας τὰ κατώτερα μέρη κατέχουσιν αἱ λίμναι Βόλβη καὶ Ἀγίου Βασιλείου. Ἡ μὲν Βόλβη, γνωστὴ εἰς τὴν ἀρχαιότητα, κατέχει τὸ ἀνατολικὸν τῆς κοιλιάδος μέρος καὶ ἔχει μῆκος μὲν 48 χιλιομέτρων καὶ πλάτος 3—5· ἔχει καθαρὰ ὕδατα καὶ μέγα βάθος 5—6 μέτρων. Ἡ πρὸς τὸν Στρυμονικὸν κόλπον ἐξόδος ἔσσετο ὑπὸ ὀρέων διὰ μέσου τῶν ὁποίων ἤνοιξε τὴν ὁδὸν του διὰ ἔφρα· ὁ Ῥήχιος ποταμός, ὅστις ἐκρέει ἐκ τῆς Βόλβης καὶ ἐσχημάτισε Ῥήξιος· μῆκος 7 χιλιομέτρων καὶ πλάτους 120 μόνον μέτρων, τὸν Αὐλῶν· ἡ Μπουγάλ καλεῖται σήμερον, ἴσως ἐκ τῆς ἀρχαίας πόλεως Ἀρέντα· ἡτις κεῖται ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὀχθῆς, ὑπερθεὶς τῆς εἰσόδου τοῦ Ἀρεθούσης.

Αὐλῶνος ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς δὲ ὄχθης τῆς ἐξόδου εἶνε ὁ Βρομίσκος, ὅπου ὁ Βρασιδᾶς κατέρχόμενος ἐκ τῆς Ἀρῆνης καὶ διελθὼν τὸν Αὐλῶνα ἀφίκετο περὶ δειλὴν (Θουκυδ. Δ', 103). Ὁ κύριος Δήμιτσας ἐσφαλμένως τοποθετεῖ ἀριστερὰ καὶ δεξιὰ τοῦ Ῥηχίου τὰς ἀνωτέρω πόλεις, ὅπερ βεβαίως εἶνε λάθος ἐκ παραδρομῆς.

Πρὸς δυσμὰς τῆς Βόλβης, ὅπου ἡ καλὰς εὐρύνεται, εἰς τὴν αὐτὴν περίπου γραμμὴν κεῖται ἡ λίμνη τοῦ Λαγκαδᾶ ἢ τοῦ Ἀγ. Βασιλείου ἐκ τοῦ ὁμωνύμου χωρίου, κειμένου ἐπὶ τῆς μεσημβρινῆς ὄχθης εἰς τὸ μέσον αὐτῆς. Ἐχει αὕτη μῆκος μὲν 12 χιλιομέτρων καὶ πλάτος ἴσον τοῦ τῆς Βόλβης· τρέφει καὶ αὕτη πολλοὺς καὶ διαφόρους ἰχθῦς καὶ ἀνήκει σήμερον εἰς τὰς ἰδιαιτέρας τοῦ Σουλτάνου κτήσεις. Ἀπέχουσιν αἱ λίμναι αὗται ἡ μία τῆς ἄλλης ἑνδεκα καὶ πλέον χιλιόμετρα, ἡ δὲ μεσολαβοῦσα πεδιάς ἔχει ἀρκετὸν ὕψος περὶ τὸ μέσον καὶ ἐσφαλμένως ἀναφέρουσιν ὅτι συγκοινωνεῖ μετὰ τῆς Βόλβης.

Εἰς τοὺς τοποθετοῦντας ἐπ' αὐτῆς καθ' ὁμωνύμου τὴν Πρασιάδα τοῦ Ἡρόδοτου, ὀρθῶς παρατηρεῖ ὁ κ. Δήμιτσας ὅτι ἐπειδὴ αὕτη πολὺ μακρὰν τῆς Παιονίας κεῖται καὶ μακρύτερα ἀκόμη τοῦ Ὀρβήλου, ὁπόθεν καθ' Ἡρόδοτον ἐπορίζοντο ξυλικὴν πρὸς κατασκευὴν τῶν καλυβῶν των, ἡ τοιαύτη γνώμη καὶ εἰκασία οὐδεμίαν δύναται νὰ ἔχῃ ὑπόστασιν.

Τὰ Τενάγη τῶν Φιλίππων.

(Λίμνη Πραβίου).

Μεταξὺ τῶν ὁρέων Παγγαίου (Μπουνάρ-Δάγ) πρὸς μεσημ., Συμβόλου πρὸς ἀνατολ., Μπόζ-Δάγ (Φαλακρόν) πρὸς βορρᾶν καὶ Μενοικίου πρὸς δυσμὰς ἐκτείνεται ἡ εὐρεῖα πεδιάς τῶν Φιλίππων ἢ ὅπως σήμερον λέγεται, ἡ πεδιάς τῆς Δράμας. Ἐχει αὕτη μῆκος μὲν ἀπ' ἀνατολῶν πρὸς δυσμὰς περὶ τὰ 60 χιλ., πλάτος δὲ 14—15. Τὸ μεσημβρινοδυτικὸν μέρος αὐτῆς παρὰ τοὺς πρόποδας τοῦ Παγγαίου ἀπὸ τοῦ Πραβίου μέχρι τῆς Γεφύρας Κάραβος παρὰ τὸ χωρίον Καλαμπόκι εἰς μῆκος 17 περίπου χιλ. καὶ μέσον πλάτος 3—3,50 χιλ. κατέχει τὸ ἔλος τῶν Φιλίππων· σήμερον δὲ πρὸς τὸ ἄνω μέρος λέγεται λίμνη τοῦ Πραβίου. Ὅλος ὁ χώρος οὗτος κατέχεται ἀπὸ ἑλῆ, ἐνθα φύονται παντοῖα φυτὰ λιμναῖα καὶ κάλαμοι. Μόνον δὲ περὶ τὸ μέσον τοῦ ἄνω ἔλους συγκεντροῦται εἰς μικρὰν ἐκτασιν καὶ βάθος καθαρὸν ὕδωρ, ὅπου φαίνεται ὑπάρχει καὶ μεγάλη πηγὴ, διότι ἐξ αὐτῆς ἐκρέει ποτάμιον τὸ ὅποῖον διασχίζει κατὰ μῆκος τὸ ἔλος καὶ συμβάλλει τῇ Ἀγγίτῃ ἄνωθεν τῆς γεφύρας τοῦ χωρίου Ἀγγίστα.

Δὲν εἰξεύρω ἐὰν ἄλλος τις ἔγραψεν ἢ ὑπεστήριξεν ὅτι ἡ Πρασιάς λίμνη εἶνε τὰ Τενάγη τῶν Φιλίππων, ἐπίσης ἄγνωσθαι καὶ ἐὰν τις τῶν ἀρχαίων συγγραφέων ἀναφέρῃ αὐτὰ ὡς λίμνην. Ὁ κ. Σταῦρος Μερτσίδης ἰατρός, κατοικῶν ἐπὶ πολλὰ ἔτη καὶ ἐν Δράμα καὶ ἐν Καβάλα εἶχε τὴν εὐκαιρίαν πολλάκις νὰ ἐπισκεφθῇ πᾶσαν τὴν περὶ τὸ Παγγαῖον χώραν καὶ μελετήσῃ αὐτὴν καὶ ἐπιτοπίως διερευνήσῃ. Ἀποτέλεσμα τῆς περὶ τὰ γεωγραφικὰ μελέτης τῶν μερῶν τούτων εἶνε ἡ περὶ τῆς ἀρχαίας Γεωγραφίας πραγματεία, ἣν ἐξέδωκε τὸ 1885 ὑπὸ τὸν τίτλον: «Αἱ χῶραι τοῦ παρελθόντος καὶ αἱ ἐσφαλμέναι αὐτῶν τοποθετήσεις». Ἐν τῇ πραγματείᾳ ταύτῃ ἀφιερῶν ἐν κεφάλαιον, τὸ ΙΔ', σελ. 100—109, εἰς τὴν Πρασιάδα λίμνην.

Ὁ κ. Μερτσίδης ἄνευ περιστροφῶν, ἀφοῦ κακίζει πάντας ὅσοι τοποθετοῦσι τὴν Πρασιάδα αὐθαίρετως εἰς τὴν Βόλβην λίμνην ἢ τὴν τοῦ Ἀγίου Βασιλείου καὶ τοὺς ἄλλους ὅσοι τὴν φέρουσιν ἐπὶ τῆς τοῦ Ἀχινού ἢ τοῦ Βουτκόβου καὶ τῆς Δοϊράνης, ἀποφαίνεται μετὰ τόλμης, ἣν ἀμπνέει πεποιθήσις, ὅτι ἡ Πρασιάς Λίμνη εἶνε τὸ ἔλος τῶν Φιλίππων, ὅπερ Λίμνην τοῦ Πραβίου καλοῦσι σήμερον.

Τὴν γνώμην του ταύτην ἐπιρρωννύει καὶ τὸ ἀνώνυμον αὐτῆς καὶ δὲν πιστεύει, ὅτι οἱ τοσοῦτον ἀκριβεῖς καὶ λεπτολόγοι ἀρχαῖοι νὰ μὴ ἔδωσαν καὶ εἰς αὐτὴν ὀνομασίαν τινὰ πρὸς διάκρισιν τῶν ἄλλων λιμνῶν. Ὁ κ. Μερτσίδης ὀρθῶς παρκατηρεῖ, ὅτι πάντοτε παρὰ τὰς λίμνας ὑπῆρχον καὶ ὁμώνυμοι πόλεις ἢ χωρία ἢ ὄρη ἢ καὶ ποταμοί, οἱ ὅποιοι ἔδιδον ἢ ἐλάμβανον τὰ ὀνόματα. Οὕτω π. χ. ἡ Βοιβηὶς εἶχε παρὰ τὰς ὄχθας τῆς τῆς Βοίβης ἢ Νεσωνὶς τὴν πόλιν Νέσωνα, ἡ Βόλβη λίμνη τὴν Βόλβην ἢ Βολβόν, ἡ Κερκινίτις τὸ ἔρος Κερκίνην, ἡ Λουδία τὸν Λουδῖαν ποταμὸν καὶ τόσαι ἄλλαι, ἐπομένως πολὺ πιθανὸν καὶ ἡ Πρασιάς νὰ εἶχε τὸ Πράσιον ἢ τὴν Πρασιάν. Οὕτω πως τὸ Πράβιον γίνεται Πράσιον καὶ τὰ Τενάγη Πρασιάς Λίμνη. Ὁ Ἡρόδοτος περιγράφων τὸν βίον τῶν ἐντὸς τῆς Πρασιάδος οἰκούντων καὶ τὸν τρόπον τῆς ἀλιείας, λέγει: «Ἐν τῷ μέσῳ τῆς λίμνης στήνουςι σταυροὺς ὑψηλοὺς καὶ ἐπὶ τῶν αὐτῶν ζευγνύουσι σανίδας..... Τοὺς σταυροὺς δὲ τούτους τοὺς ἔφερον ἀπὸ τὸ ἔρος τὸ ὀνομαζόμενον Ὀρβηλον» (Ἡρόδ. Βιβλ. Α', 16).

Εἶνε μὲν εὐκόλον νὰ βαπτίσῃ τις τὰ Τενάγη εἰς Πρασιάδα Λίμνην καὶ τὸ Πράβιον εἰς Πράσιον, ἀλλὰ καὶ νὰ θέσῃ τις πλησίον αὐτῶν καὶ τὸν Ὀρβηλον δὲν εἶνε τόσον πρόχειρον. Ὁ κ. Μερτσίδης θεωρεῖ τὸ χωρίον τοῦτο τοῦ Ἡροδότου ἢ παραποιημένον ἐκ τῶν ἀντιγράφων ἢ λαληθασμένον, καὶ ὅτι ἀντὶ τοῦ Παγγαίου ὁ Ἡρόδοτος ἀναφέρει τὸν Ὀρβηλον, ὅστις κεῖται πολὺ μακράν. Ἀναλόγως δὲ πρὸς Βορρᾶν θέτει καὶ

τὸ Δύσωρον ὄρος, ὅπου νῦν τὸ Μπόζ-Δάγ (φαλακρόν), ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ ἐπ' αὐτοῦ ὁδὸς οὐδαμῶς φέρει ἀμέσως εἰς τὴν Μακεδονίαν, ὡς ἀλάνθαστον συμπέρασμα φέρεται, ὅτι ὁ Ἡρόδοτος δὲν ἐπεσκέφθη τὰ μέρη ταῦτα καὶ ὅτι ἔγραφεν ἐξ ἐσφαλμένων πληροφοριῶν. Εἶνε γνώμη, ἣν δυστυχῶς πολλοὶ ἀσπάζονται καὶ ἰδίως ὅσοι ἐκ τῶν γραφείων τῶν γράφουσιν ἢ ἐκ μεμονωμένων περιηγήσεων κρίνουσι.

Ἡ Λίμνη τοῦ Ἀχινού ὡς Κερκινίτις καὶ Πρασιάς.

Ἡ τὴν θέσιν τῆς Πρασιάδος διαφιλονεικοῦσα λίμνη εἶνε ἡ τοῦ Ἀχινού, ἐκτεινομένη καὶ αὕτη δυτικῶς τοῦ Παγγαίου, ἥτις συγκοινωνεῖ μετὰ τῆς λίμνης τοῦ Πραβίου διὰ τῆς κοιλάδος τοῦ Ἀγγίτου ποταμοῦ. Ἡ λίμνη αὕτη ἔχει τοὺς περισσοτέρους ὑπὲρ ἑαυτῆς καὶ ἡ γνώμη αὕτη ἐπικρατεῖ. Παραδέχονται δὲ αὐτὴν ὡς τὴν Κερκινίτιδα καὶ Πρασιάδα συγχρόνως.

Ἡ κοιλάς τοῦ Στρυμόνος.

Μεσημβρινοδυτικῶς τῆς πεδιάδος τῆς Δράμας καὶ πρὸς δυσμὰς τοῦ Παγγαίου ὄρους ἐκτείνεται μακρὰ καὶ ὠραία κοιλάς, ἔχουσα πρὸς ἀνατολὰς τὸ ὑπερύψηλον καὶ ὠραῖον ὄρος, τὸ Πάγγαιον (Μπουναρ-Δάγ) ἐπὶ τῆς μεσημβρινοδυτικῆς ἁκρᾶς τοῦ ὁποίου ἔκειτο ἡ Ἀμφίπολις, πρὸς βορρᾶν τὸ Μανοίκιον ἐκτεινόμενον ἀπὸ τοῦ Ἀγγίτου ποταμοῦ μέχρι τοῦ Στρυμόνος καὶ τὴν Κερκίνην (Μπέλες) ὠραίαν καὶ κατάφυτον ἐκτεινομένην ἀπὸ τοῦ Στρυμόνος μέχρι τοῦ Ἀξιού ποταμοῦ (Βαρδάρ).

Μεσημβρινῶς δὲ κεῖται σειρὰ ὀρέων ἐκτεινομένη ἀπὸ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Στρυμόνος μέχρι τοῦ Ἀξιού, καὶ εἶνε ταῦτα τὸ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις γνωστὸν καὶ συνεχόμενον ὄρος Κερδύλιον, τοῦ ὁποίου ἡ ἀνατολικὴ ἁκρὰ ἡνοῦτό ποτε μὲ τὸ Πάγγαιον παρὰ τὴν Ἀμφίπολιν, διὰ μέσου τῶν ὑπείων ὁ Στρυμὼν ἠνοιξε τὴν διόδον του. Πρὸς δυσμὰς τούτου κεῖται ὁ Βερτίσκος (ὄρος Σωχοῦ, Γερμάνι καὶ Ὁξυὰ) μέχρι τοῦ Λαχανᾶ, ὅπου ἡ ὁδὸς φέρει ἀπὸ Θεσσαλονίκης εἰς Σέρρας, καὶ δυτικῶς τούτου διευθυνομένου ὀλίγον πρὸς βορρᾶν ἐκτείνεται μέχρι τοῦ Ἀξιού τὸ Δύσωρον ὄρος (Καρά-Δάγ), ὅπερ πρὸς βορρᾶν στρεφόμενον ἐνοῦται μετὰ τῆς Κερκίνης πρὸς νότον καὶ ταύτης στρεφόμενης. Ἐκεῖ ὅπου ἐνοῦται ἡ Κερκίνη μὲ τὸ Δύσωρον εἶνε ἡ διόδος, ἥτις φέρει πρὸς βορρᾶν εἰς τὸ Αἰστραῖον (Στρούμνιτσα) καὶ σχηματίζεται οὕτως ἡ μεσημβρινὴ ἁκρὰ τῆς κοιλάδος παρὰ τὸν Ἀξιὸν ποταμόν, ἥτις κλείεται πρὸς δυσμὰς.

Ἡ ὠραία, εὐρεῖα καὶ μακρὰ αὕτη κοιλάς ἐκτεινομένη ἀπὸ τοῦ Στρυμονικοῦ κόλπου μέχρι τοῦ Ἀξιού ἢ ἀπὸ τοῦ Παγγαίου ὄρους καί μετὰ πρὸς ἀνατολὰς μέχρι τοῦ Πετροβουνίου (Τασιλ-Δάγ), ὅπου ἐνοῦται ἡ

Κερκίνη καὶ τὸ Δύσωρον καὶ στενοῦται ἡ κοιλάς, ἢ ὀρθότερον, ἀπὸ τῆς Ἀμφιπόλεως μέχρι τῆς Δοβήρου ἔχει μῆκος μὲν περὶ τὰ 125 χιλιόμετρα, μέσον δὲ πλάτος περὶ τὰ 18—20.

Ἡ κοιλάς αὕτη, τὴν ὁποίαν περιεγράψαμεν, ἔχει τρεῖς ωραίας καὶ μεγάλας λίμνας, ἐκ τῶν ὁποίων ἡ μία κατέχει τὸ ἀνατολικὸν μέρος αὐτῆς καὶ κεῖται μεταξὺ τῶν ὄρέων Κερδυλίου (Ὁξυᾶς) εἰς τὸ ἀνατολικὸν ἄκρον τῆς ὁποίας ἔκειτο ἡ Ἀργίλος, ὅπου νῦν αἱ Κρούστοβες μεσημβρινῶς, τοῦ Παγγαίου πρὸς ἀνατολὰς καὶ τοῦ Μενοικίου πρὸς βορρᾶν, τῶν ὁποίων τὰ κράσπεδα βρέχει. Αὕτη εἶνε ἡ λίμνη τοῦ Ἀχινού ἣν σχηματίζει ὁ Στρυμὼν ποταμὸς κατερχόμενος ἐκ τοῦ Ὀρβήλου καὶ διὰ τῶν στενῶν τῆς Βέτραινας μεταξὺ Κερκίνης καὶ Μενοικίου εἰσέρχεται εἰς τὴν πεδιάδα παρὰ τὴν λίμνην τοῦ Βουτκόβου. Ἡ κοιλάς αὕτη λοιπὸν ἀπὸ τοῦ Παγγαίου μέχρι τῆς λίμνης τοῦ Βουτκόβου καλεῖται καὶ εἶνε κοιλάς τοῦ Στρυμόνος, ἢ ὅπως σήμερον τὴν λέγουσι, πεδιάς τῶν Σερρῶν, ἐκ τῆς σημαντικῆς καὶ ἀρχαίας πόλεως Σέρραι, ἣτις κεῖται εἰς τὸ ἄκρον τῆς μεσημβρινῆς δειράδος τοῦ Μενοικίου ὄρους, βαθύτερον εἰς τὴν πεδιάδα χωρούσης.

Ἠκριβολογήσαμεν ὑπὲρ τὸ δέον εἰς τὸν προσδιορισμὸν τῆς κοιλάδος ταύτης, διότι ἐνταῦθα ἔκειτο καθ' Ἡρόδοτον ἡ Παιονία (Ἡροδ. Ε', 13). Παιονικὰ δὲ φύλα κατῴκουν ἐκτὸς τῆς κοιλάδος τοῦ Στρυμόνος καὶ εἰς τὰ περίξ τοῦ Παγγαίου ὄρους καὶ τὴν πεδιάδα τῶν Φιλίππων ὑπὸ διάφορα ὀνόματα. (Ἡροδ. Θουκυδ. Στράβ.)

Ὁ στρατηγὸς τοῦ Δαρείου Μεγάβαζος στρατοπεδεύων ἐν Θράκη, ὡς ἔλαβε τὴν διαταγὴν νὰ ἐκστρατεύσῃ καὶ κυριεύσῃ τοὺς Παίονας, ἔλαβεν ὁδηγοὺς ἐκ Θράκης καὶ ἐπορεύετο πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον.

Δὲν μᾶς λέγει ὁ Ἡρόδοτος ποίαν ἠκολούθησεν ὁδὸν ἡ στρατιὰ τῶν Περσῶν, ἐὰν ἦλθε διὰ ξηρᾶς ἢ διὰ θαλάσσης, ἡ ὁδὸς ὅμως ἦν ἔδει νὰ ἀκολουθήσῃ βεβαίως ἢ το ἢ παρχλία. Καὶ μέχρι μὲν τῆς Καβάλας μία παραλία ὁδὸς φέρει ἀπὸ τοῦ Ἑλλησπόντου καὶ σήμερον ἀκόμη δι' αὐτῆς κατῆλθεν ὕστερον καὶ ὁ Ξέρξης ἐκστρατεύων κατὰ τῆς Ἑλλάδος. (Ἡρόδοτ. Βιβλ. Ζ', 109 καὶ ἐξῆς.)

Οἱ δὲ Παίονες μαθόντες τοῦτο καὶ συναχθέντες ἐξεστράτευσαν πρὸς τὸ μέρος τῆς θαλάσσης, νομίζοντες ὅτι ἐκεῖθεν θὰ ἐπιχειρήσωσι τὴν εἰσβολὴν των οἱ Πέρσαι. (Ἡροδ. Ε'.) Καὶ δικαίως, διότι, ἐὰν οἱ Παίονες κατῴκουν εἰς τὰς ὄχθας τοῦ Στρυμόνος ποταμοῦ καὶ ἡ Παιονία κατεῖχε τὴν κοιλάδα αὐτοῦ ἀπὸ τῆς λίμνης τοῦ Βουτκόβου μέχρι

τοῦ Στρυμονικοῦ κόλπου, ἡ μόνη εἰσοδος εἰς αὐτὴν διὰ θαλάσσης εἶνε αὐτός ὁ Στρυμονικὸς κόλπος καὶ ἡ διὰ τῆς Ἀμφιπόλεως εἰσοδος. Εἰς τὸ μέρος λοιπὸν τοῦτο κατέβησαν ὠπλισμένοι οἱ Πάιοι καὶ περιέμενον τοὺς Πέρσας. Ἐκ τούτων συμπεραίνομεν ὅτι ὁ Περσικὸς στρατός, κατερχόμενος ἐκ τῆς Θράκης εἰς τὴν Παιονίαν, παρηκολουθεῖτο καὶ ὑπὸ πλοίων ἢ καὶ πολὺ πιθανὸν μόνον διὰ πλοίων νὰ ἐπεχείρησε τὴν ἀποβίβασιν.

Οἱ Πέρσαι ὁμῶς μαθόντες ὅτι οἱ Πάιοι ἐφύλαττον τὴν εἰσοδὸν ἐκ τοῦ μέρους τῆς θαλάσσης, ἔχοντες ὁδηγούς, λαμβάνουσι τὴν ἄνω ὁδόν. Βεβαίως τὴν κατάληψιν τῆς εἰσοδοῦ ἐκ τοῦ μέρους τῆς θαλάσσης ἔμαθον οἱ Πέρσαι πρὶν φθάσωσιν εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο, δηλ. τὸν Στρυμονικὸν κόλπον καὶ διὰ νὰ λάβωσι τὴν ἄνω ὁδόν, πιθανώτατα εὕρισκοντο πρὸς τὸν κόλπον τῆς Καβάλας, διότι μία παραλία ὁδὸς φέρει ἀπὸ τοῦ Ἑλλησπόντου καὶ σήμερον ἀκόμη, ἡ δὲ θαλασσία ἀκολουθοῦσα τὴν ξηρὰν, εἰς τὴν Καβάλαν πρῶτον θὰ φέρῃ καὶ αὕτη. Ἐδῶ ἀκριβῶς ἔμαθον οἱ Πέρσαι τὴν κατάληψιν τῆς εἰσοδοῦ καὶ ἔλαβον τὴν ἄνω ὁδὸν διὰ τῆς πεδιάδος τῶν Φιλίππων, ἥτις καὶ συντομώτερον φέρει εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Στρυμόνος ποταμοῦ.

Ἀπὸ τῆς Καβάλας ὁμῶς εὐθὺς ὡς διέλθῃ τις τὸ Σύμβολον ὄρος, ὅπερ ἐνταῦθα εἶνε καὶ χαμηλότερον, ἀμέσως εὕρισκεται εἰς τὴν πεδιάδα τῶν Φιλίππων αὐτόθι ἀκριβῶς ὅπου τὸ σημερινὸν χωρίον Βασιλάκη, ἡ ὁδὸς διχάζεται καὶ ἡ ἀριστερὰ ἀκολουθοῦσα τὰς ὑπωρείας τοῦ Συμβόλου ὄρους ἔχουσα δεξιὰ τὸ ἔλος, φέρει εἰς τὸ Πράβιον (Πέργαμον), ὅπου πάλιν διχάζεται καὶ ἡ μὲν ἀριστερὰ διὰ μέσου τοῦ Συμβόλου καὶ Παγγαίου φέρει εἰς Ἡϊόνα καὶ Ἀμφίπολιν, ἡ δὲ ἄλλη ἀκολουθοῦσα τὰς πρὸς βορρᾶν ὑπωρείας τῆς Παγγαίου ἔχουσα δεξιὰ τὸ ἔλος καὶ μεσημβρινοδυτικῶς στρεφομένη ἔχουσα δεξιὰ τὸν Ἀγγίτην ποταμόν, φέρει ἐπίσης εἰς Δραβίσκον καὶ Ἀμφίπολιν. Οἱ Πέρσαι ὁμῶς ἅμα διελθόντες τὸ Σύμβολον ὄρος ἔλαβον τὴν πρὸς τὰ δεξιὰ ὁδόν, ἔχοντες ἀριστερὰ τὸ ἔλος καὶ δεξιὰ τοὺς Φιλίππους. Φθάσαντες δὲ εἰς τὸν Ἀγγίτην ποταμόν ἠκολούθησαν τὴν μεταξὺ τῶν ὑπωρειῶν τοῦ Μενοικίου καὶ αὐτοῦ ὁδόν καὶ ἔχοντες ἀριστερὰ τὸν Ἀγγίτην, ἔφθασαν εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Στρυμόνος ποταμοῦ, ἀκριβῶς ὅπου ὁ Ἀγγίτης χύνεται εἰς τὴν λίμνην τοῦ Ἀχινῶ, ἥτις κατέχει, ὡς εἵπομεν, τὸ κατώτερον τῆς κοιλάδος μέρος πρὸς τὴν εἰσοδὸν.

Οἱ Πέρσαι εἰσερχόμενοι εἴτε διὰ τῆς μιᾶς εἴτε διὰ τῆς ἄλλης ὁδοῦ αὐτὴν ἔπρεπε πρῶτον ν' ἀπαντήσωσι καὶ περὶ αὐτῆς ἔπρεπε νὰ κάμῃ λόγον ὁ Ἡρόδοτος πρῶτιστά.

Τὴν λίμνην ταύτην ὅχι μόνον δὲν ἀναφέρει ὁ Ἡρόδοτος, ἀλλὰ μάλιστα ὁμιλῶν περὶ τοῦ Ἀγγίτου ποταμοῦ λέγει : Ἐπὶ ποταμὸν Ἀγγίτην ἐκδιδόντα εἰς τὸν Στρυμόνα (Ἡροδ. Ε', 15 καὶ ἀλλαχοῦ). Ὁ Δαρεῖος θέλων ν' ἀνταμείψῃ τὸν Μιλήσιον Ἰστιαῖον διὰ τὰς ἐκδουλεύσεις του, τῷ εἶπε νὰ ζητήσῃ ὅ,τι θέλει, οὗτος δὲ ἐζήτησε τὴν Μύρκινον τὴν Ἡδωνίδα (Ἡροδ. Ε', 11. Θουκυδ. Δ', 107). Ὁ δὲ τόπος οὗτος εἶνε εἰς τὸν Στρυμόνα ποταμὸν καὶ ὀνομάζεται Μύρκινος. (Ἡροδ. Ε', 23). Ἡδωνίς δὲ ὀνομάζετο ὅλη ἡ βορειανατολικὴ πλευρὰ τῶν ὄρεων Βερτίσκου καὶ Κερδυλίου μέχρι τοῦ Στρυμόνος ποταμοῦ ἢ τῆς λίμνης τοῦ Ἀχينوῦ καὶ ἀπετέλει μέρος τῆς Βισαλτίας. Εἰς τὴν βορειοτέραν ἄκραν αὐτῆς εἰσχωρούσης εἰς τὴν λίμνην καὶ ἀπέναντι τῆς συμβολῆς τοῦ Ἀγγίτου ἔκειτο ἡ Μύρκινος. Ἀνω τῆς λίμνης εἰς θέσιν κατάφυτον καὶ κατάρρυτον, ἐξ οὗ εἶνε ἄποπτα ὅλα τὰ πρὸς βορρᾶν, κεῖται τὸ χωρίον Ἀηδονοχωρί ἢ, ὅπως οἱ γείτονες Τοῦρκοι ἐμπαικτικῶς τὸ καλοῦσι, Γαῖδαροχωρί. Ἐκεῖ εὐρίσκονται πολλὰ ἀρχαιοτήτων λείψανα, τὰ ὅποια μάλιστα οἱ κατὰ καιροὺς διδάσκαλοι συλλέξαντες τὰ φυλάττουσιν εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ Ἑλληνικοῦ Σχολείου· ἀνωθεν τοῦ χωρίου ἐπὶ λόφου εἶνε μικρὸν μοναστήριον Ἅγιος Ἰωάννης· ἐκεῖ εἶδον ἐπιτύμβιον πλάκα καλῆς τέχνης ἐπὶ μέλανος μαρμάρου παριστῶσαν πεζὸν μαχόμενον πρὸς ἵππεα. Μεταξὺ δὲ τοῦ χωρίου καὶ τοῦ μοναστηρίου εὐρίσκονται πολλοὶ τάφοι, τοὺς ὁποίους οἱ κάτοικοι ἀνοίγουσι καὶ εὐρίσκουσιν ἐνίοτε διάφορα κοσμήματα· νομίσματα δὲ εὐρίσκονται πάμπόλλα, χάλκινα τὰ πολλὰ καὶ πλεῖστα ἡγόρασα τοιαῦτα, οἱ δὲ κάτοικοι τοῦ χωρίου ἐκ παραδόσεως λέγουσιν ὅτι ἐκεῖ ἦτο ἄλλοτε μεγάλη πόλις. Τὸ (Α) Ἡδονοχωρί δὲν εἶνε ἡ τῶν Ἡδωνῶν χώρα ;

Πρῶτος καὶ μόνος ἐκ τῶν ἀρχαίων συγγραφέων, ὅστις ἀναφέρει μετὰ τὸ ὄνομα Κερκινίτις τὴν λίμνην ταύτην, εἶνε ὁ Ἀρριανός. « Ἀμα δὲ » τῷ ἦρι ἀρχομένῳ ἐξελαύνει ἐφ' Ἑλλησπόντου, τὰ μὲν κατὰ Μακεδονίαν τε καὶ τοὺς Ἕλληνας..... ἦν δὲ αὐτῷ ὁ στόλος παρὰ τὴν λίμνην τὴν Κερκινίτιν ὡς ἐπ' Ἀμφίπολιν καὶ τοῦ Στρυμόνος ποταμοῦ » τὰς ἐκβολάς, διαβὰς δὲ τὸν Στρυμόνα παρήμειβε τὸ Πάγγαιον ὄρος » κτλ. (Ἀρριαν. Ἀνάβασ. Α', 11, 3).

Ἐκ τοῦ χωρίου τούτου φαίνεται ὅτι ὁ στόλος τοῦ Ἀλεξάνδρου δὲν εὕρισκετο ἐντὸς τῆς Κερκινίτιδος, ὡς τινες ὑποθέτουσιν, ἀλλ' ἐντὸς τοῦ Στρυμόνος παρὰ τὰς ἐκβολάς. Ἐνταῦθα εὐρύνεται ἡ κοίτη τοῦ Στρυμόνος καὶ σχηματίζεται κολπίσκος βαθύτατος, ὅπου καὶ σήμερον

ἀκόμη μεγάλα μάλιστα πλοῖα καταφεύγουσιν ἐν καιρῷ τρικυμίας.

Ἐκ τῶν νεωτέρων οἱ πλεῖστοι (τὴν γνώμην τῶν ὑποίων συμμερίζεται καὶ ὁ κ. Δήμιτσας) παραδέχονται ὅτι Πρασιάς Λίμνη εἶνε ἡ τοῦ Ἀχينوῦ, ἣν συγχρόνως ἀναγνωρίζουσιν ὡς τὴν Κερκινίτιν τοῦ Ἀφριανοῦ, ἐνῷ ἀφίνουσιν ἄνωνόμους ἄλλας παρακειμένας. Ὁ δὲ κ. Δήμιτσας ἀγωνίζεται πολὺ μάλιστα ν' ἀποδείξῃ τοῦτο καὶ τέλος παραδέχεται τὸ διώνυμον τῆς λίμνης, ἐξ ὧν τὸ μὲν Πρασιάς εἶνε Παιονικόν, Κερκινίτις δὲ ὠνομάσθη ὑπὸ τῶν νεωτέρων ἐκ τοῦ ὄρους Κερκίνη τοῦ Θουκυδίδου, τὸ ὑποῖον ὅμως καίται πολὺ ἄνω τῆς λίμνης τοῦ Ἀχينوῦ, ὥρας 10 περίπου (Δήμ. χωρογρ. σελ. 202).

Εἰς τὸ συμπέρασμα τοῦτο νομίζομεν, ὅτι φθάνουσιν οἱ τὴν Κερκινίτιδα καὶ Πρασιάδα ταυτίζοντες ἐκ τοῦ ἐξῆς χωρίου τοῦ Ἡροδότου, τὸ ὁποῖον παρερμηνεύουσιν: «Οἱ δὲ περὶ τὸ Πάγγαιον οὖρος καὶ αὐτὴν τὴν »λίμνην τὴν Πρασιάδα οὐκ ἐχειρώθησαν ἀρχὴν ὑπὸ Μεγαβάζου »ἔστι δὲ σύντομος κάρτα εἰς τὴν Μακεδονίαν».

Ἐνταῦθα ἐξ ἀπαντος συμβαίνει σύγχυσις τις καὶ ταυτίζουσι τὸ Πάγγαιον ὄρος πρὸς τὴν Πρασιάδα λίμνην, ἐνῷ ὁ Ἡρόδοτος ὁμιλεῖ περὶ δύο χωριστῶν πραγμάτων. Διότι, ὡς ἀνωτέρω εἵπομεν, ὁ Ἡρόδοτος σαφῶς λέγει, ὅτι ὁ Μεγαβάζος καθυπέταξεν: «ἐκ τῶν Παιόνων τοὺς »Σιροπαίονας καὶ Παιόπлас καὶ τοὺς μέχρι τῆς Πρασιάδος Λίμνης».

Ὅταν λοιπὸν ταυτίζωσι τὸ Πάγγαιον ὄρος πρὸς τὴν Πρασιάδα Λίμνην, ἥτις εἶνε λίμνη τοῦ Ἀχينوῦ καὶ Κερκινίτις συγχρόνως, τότε κατ' ἀνάγκην τοὺς Σιροπαίονας, οἵτινες κατῴκουν πέριξ τῶν Σερρῶν, ἥτις καὶ Σίρις ἐκαλεῖτο καὶ τοὺς Παιόπлас, οἵτινες κατῴκουν ἄνω τῶν Σερρῶν βορειοδυτικῶς εἰς τὸ ἀνώτερον τῆς κοιλάδος μέρος καὶ τὰ ἄλλα ἀκόμη φύλα τὰ μέχρι τῆς Πρασιάδος, πρέπει νὰ τὰ θέσωμεν μεταξὺ τοῦ Παγγαίου καὶ τῆς λίμνης τοῦ Ἀχينوῦ, ὅπερ οὔτε λογικὸν εἶνε, οὔτε καὶ χώρος νὰ τὰ περιλάβῃ ὑπάρχει.

Ἀφοῦ λοιπὸν τόσοι σοφοὶ παραδέχονται τὴν λίμνην τοῦ Ἀχينوῦ ὡς τὴν Κερκινίτιδα καὶ τὴν Πρασιάδα συγχρόνως, τὴν δὲ γνώμην αὐτῶν καὶ παραδέχεται καὶ ὑποστηρίζει ὁ διακεκριμένος παρ' ἡμῖν γεωγράφος κ. Μ. Δήμιτσας, ἔς ἐπιτραπὴ καὶ εἰς ἡμᾶς ἐπὶ στιγμὴν νὰ ἐρωτήσωμεν τίνι τρόπῳ θὰ συμβιβάσῃ τὰ ἀνωτέρω περὶ Πρασιάδος πρὸς τὰ ὑπὸ τοῦ Ἡροδότου ἱστορούμενα.

Πάντῃ ἀνεξήγητον μένει εἰς τὸν κ. Δήμιτσαν, πῶς κατὰ τὸν Ἡρόδοτον ἐκ τῆς Πρασιάδος καὶ τοῦ παρακειμένου Δυσώρου μετέβαινέ τις εὐθὺς εἰς τὴν Μακεδονίαν τὴν ἐπὶ Ἀρύντου, ἥτις μόλις ἐξικνεῖτο μέχρι τοῦ Ἀξιοῦ ποταμοῦ. Διὸ δὴ, κατὰ τὴν γνώμην του, ὁ ἐσφαλμένος

συνδυασμός τοῦ Ὀρθήλου, τῆς Πρασιάδος, τοῦ Δυσώρου καὶ τῆς ἐπὶ Ἀμύντου Μακεδονίας, ἀποδοτέος εἰς τὴν τοῦ Ἡρόδοτου ἄγνοιαν τῶν μερῶν τούτων, ὡς ὀρθῶς καὶ ὁ Μάνερτ περὶ τούτων παρατηρεῖ (Δημ. χωρ. σελ. 203).

Ὁ Ἡρόδοτος πταίει. Μόλας τὰς σοφὰς παρατηρήσεις τούτων δὲν δυνάμεθα νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι ὁ Ἡρόδοτος δὲν εἰξευρε τί ἔγραφεν, ἀφοῦ καὶ τὰ ὡς παραμύθια περὶ ἄλλων μερῶν θεωρούμενα, ἀληθῆ καὶ ἀκριβέστατα ἀπεδείχθησαν.

Θὰ φανῶμεν καὶ δικαίως ὑπὲρ τὸ δέον πολμηροὶ εἰάν εἴπωμεν ὅτι ἡμεῖς οὐ μόνον ἀρνούμεθα τὴν ταυτότητα τῆς λίμνης τοῦ Ἀχινού μετὰ τὴν τῆς Πρασιάδος, ἀλλὰ οὐδὲ ὡς Κερκινίτιδα παραδεχόμεθα αὐτὴν ἀκόμη μ' ὅλην τὴν ῥητὴν τοῦ Ἀρριανοῦ μαρτυρίαν.

Ὁ Στρυμῶν ποταμὸς, ἐκ τῶν ὑπερβορείων μερῶν κατερχόμενος, εἰσέρχεται διὰ τῶν στενῶν τῆς Βέτραινας εἰς τὴν πεδιάδα τῶν Σερρῶν. Ἀλλοτε ἄφινε δεξιὰ τὴν λίμνην τοῦ Βουτκόβου, νῦν δὲ χύνεται εἰς αὐτὴν ἀπὸ τινος (7-8 ἐτῶν)· ἐξερχόμενος ταύτης φέρεται πρὸς τὰς μεσημβρινὰς ἄκρας τῆς πεδιάδος πρὸς τὰς ὑπωρείας τῶν ὀρέων καὶ ἀλλάσσει συχνὰ κοίτην, ἥτις εἰς τινα μέρη εἶνε εὐρεῖα καὶ εἰς ἄλλα στενὴ καὶ βαθεῖα. Κάτωθεν ὁμῶς τῆς Νιγρίτας ἡ κοίτη εὐρύνεται πολὺ καὶ σχηματίζεται ἡ λίμνη τοῦ Ἀχινού, ἥτις δὲν εἶνε οὔτε ἡ Πρασιάς, οὔτε ἡ Κερκινίτις, ὡς θέλομεν ἀποδείξει. Ὁ Στρυμῶν φέρεται παρὰ τὸ χωρίον Ἀχινού καὶ ἀποτόμως στρέφεται πρὸς βορρᾶν παρὰ τὰ χωρία Πιθιλινὸ καὶ Δοξόπη· ἐκεῖ φαίνεται ἡ ῥοτὴ καὶ ἔχει βάθος ἀρκετόν. Ὅλον τὸ ἄλλο τῆς λίμνης μέρος εἶνε ἀβαθές καὶ εἰς πολλὰ μέρη δεικνύονται ὑπὸ τῶν ἀλιέων ἵχνη ἀρχαίων κτιρίων ὑπὸ τὸ ὕδωρ. Καὶ αὐτὸ ἀκόμη τῆς λίμνης τὸ σχῆμα δεικνύει ὅτι ὁ ποταμὸς εὐρυνόμενος ἀκολουθεῖ τὰς διαφόρους αὐτοῦ στροφάς.

Ἡ λίμνη αὕτη κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ἢ δὲν ὑπῆρχεν ἢ δὲν εἶχε τὰς σημερινὰς διαστάσεις, διότι ἐκεῖνοι ἐφρόντιζον ὑπὲρ τῆς ἐλευθέρως ῥοῆς τοῦ ποταμοῦ καὶ ἐκαθάριζον τὴν πρὸ τῆς Ἀμφιπόλεως κοίτην αὐτοῦ παρὰ τὴν Γέφυραν.

Ἐκ τοῦ ὅρους Ὀξυᾶς (Βερτίσκον), ὅπερ μεσημβρινῶς τῆς λίμνης ὑψοῦται, κατέρχεται χεῖμαρρος παρὰ τὸ χωρίον Καστρί διὰ χαράδρας ἀποτόμου καὶ κατωφεροῦς, ὅστις εἶνε ὁ Βισάλτης. (Δήμ. χωρ. σελ. 170). Οὗτος δέχεται τὰ ὕδατα μεγάλης ἐκτάσεως καὶ ἐν καιρῷ βροχῶν καὶ μάλιστα κατὰ τὴν ἄνοιξιν, ὑπότε ἀναλύουσι μεγάλαι ποσότητες χιόνος, εἶνε φοβερός καὶ παρασύρει ὀλοκλήρους βράχους. Ὁ χεῖμαρρος οὗτος

συμβάλλει σήμερον καθέτως τῷ Στρυμόνι, παρὰ τὴν θέσιν τῆς ἀρχαίας γεφύρας καὶ πάντοτε πληροὶ τὴν κοίτην πετρῶν. Ὅταν τοῦτο συμβαίνει, οἱ ἐκεῖ κάτοικοι μ' ἐβεβαίωσαν, ὅτι ὁ ποταμὸς στρέφεται πρὸς τὰ ἄνω, τοιαύτη δὲ εἶνε ἡ ὁρμή του, ὥστε τὰ ἄνω τῆς γεφύρας μέρη πλημμυροῦσιν. Ἀπαράλλακτα συμβαίνει τοῦτο καὶ ἐπὶ τοῦ Πηνειοῦ, εἰς ὃν καθέτως χύνεται ὁ Τιταρήσιος ποταμὸς (Ἐηριᾶς)· ἡ ὁρμή του ἐκτοπίζει τὰ ὕδατα τοῦ Πηνειοῦ καὶ τὰ στρέφει πρὸς τὴν Νεσωνίδα λίμνην, ἣν πλημμυρεῖ καὶ δι' αὐτῆς τὴν Βοιβηίδα. Τὰ αὐτὰ βεβαίως συνέβαινον καὶ τότε, ἀλλὰ διὰ νὰ προλάβωσι τὰς πλημμύρας ἐκανόνισαν, ὡς φαίνεται, τὴν κοίτην τοῦ χειμάρρου διὰ τείχους κυκλοτεροῦς, ἵχνη τοῦ ὁποίου καὶ σήμερον φαίνονται· δι' αὐτοῦ ἑστρεφον δεξιὰ τὸ ρεῦμα καὶ ἔχυντο εἰς τὸν Στρυμόνα ἀκριβῶς παρὰ τοὺς πρόποδας τῆς ἀνατολικῆς ἄκρας τοῦ Κερδυλίου. Σήμερον ἡ τεχνητὴ αὕτη κοίτη τοῦ χειμάρρου προσεχώθη καὶ συχνὰ φράττει τὴν ῥοήν· προσθέσατε δὲ ὅτι τὴν ἐλευθέραν τοῦ Στρυμόνος ῥοήν παρεμποδίζουν διὰ τεχνητῶν μέσων καὶ οἱ κερδοσκοποὶ τῶν ἰχθυοτροφείων ἐνοικιασταί. Ἐντεῦθεν νομίζω καὶ ἡ μεγάλη τῆς λίμνης επέκτασις πρὸς τὰ ἄνω.

Τούτων οὕτως ἔχόντων, ἄς ἐπιτραπῇ ἡμῖν νὰ ἐπανέλθωμεν εἰς τὸ χωρίον τοῦ Ἡροδότου: «Ἡ δὲ γῆ αὕτη ἡ περὶ τὸ Πάγγαιον οὖρος κα-
»λέεται Φυλλίς κατατείνουσα τὰ μὲν πρὸς ἐσπέραν ἐπὶ τὸν ποταμὸν
» Ἀγγίτην ἐκδιδόντα εἰς τὸν Στρυμόνα, τὰ δὲ πρὸς μεσημβρίαν τεί-
νουσα εἰς αὐτὸν τὸν Στρυμόνα.....».

Οὐδὲν σαφέστερον καὶ περιγραφικώτερον τοῦ μέρους τούτου καὶ ἀντάξιον τῆς λεπτολόγου ἀκριβείας τοῦ πατρὸς τῆς Ἱστορίας. Ἡ Φυλλίς κεῖται κατὰ μῆκος ἐπὶ τῶν κρυσπέδων τοῦ Παγγαίου καὶ ἐκτείνεται ἀκριβῶς πρὸς δυσμὰς μέχρι τοῦ Ἀγγίτου, ἔχουσα πρὸς νότον τὸν Στρυμόνα, ὁ δὲ Ἀγγίτης ποταμὸς χύνεται εἰς τὸν Στρυμόνα καὶ οὐχὶ εἰς τὴν λίμνην. Ὁ Ἀγγίτης ἐφύλαξε τὸ ὄνομά του μέχρις ἡμῶν καὶ οὐδεὶς ποτε διενοήθη νὰ διαφιλονεικῇ τὴν ταυτότητά του. Ἐκ τῆς παρουσίας ὅμως τῆς λίμνης, ἣν ἐδάπτισαν Κερκινίτιδα καὶ Πρασιάδα συγχρόνως, ἀπεφάνθησαν πολλοὶ ὅτι τὸ χωρίον τοῦτο εἶνε λανθασμένον καὶ ἕτεροι ζητοῦσιν ἄλλαχού τὸν Ἀγγίτην.

Δὲν δύναμαι νὰ ἐννοήσω τὴν πείσμονα ἐμμονὴν τῶν πολλῶν εἰς τὴν ιδέαν ταύτην. Εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο παρατηρῶ ὅτι ὁ εἰς ἀκολουθεῖ τὸν ἄλλον ἄνευ τινὸς ἐξελέγξεως καὶ τὰ αὐτὰ ἀναμασσῶσιν ἐπιχειρήματα. Οὐδεὶς δὲ διενοήθη ποτὲ νὰ διαφιλονεικῇ τοῦ Ἀρριανοῦ τὴν Κερκινίτιδα, τὴν ὁποίαν αὐτογνωμόνως ταυτίζουν τῇ Πρασιάδι καὶ δὲν δυσκολεύονται καθόλου νὰ φέρωσι τὴν ἐπὶ Ἀμύντου Μακεδονίαν

τούλάχιστον μέχρι τοῦ Στρυμονικοῦ κόλπου, νὰ παρεμβάλωσι μεταξύ αὐτῆς καὶ τῆς λίμνης τὸ Δύσωρον, νὰ καθίσωσιν ἐπὶ τοῦ Μενοικίου τὸν Ὀρβηλον καὶ νὰ μετατοπίσωσι τὸ Πάγγαιον πρὸς ἀνατολάς. Ποῦ ;..... νὰ τὸ δίψωσιν εἰς τὴν θάλασσαν πέραν τῆς Θάσου ἴσως καὶ νὰ παρεμβάλωσι μεταξύ Παγγαίου καὶ λίμνης Ἀχινού τόσα ἔθνη καὶ Σιροπαίονας καὶ Παιόπлас καὶ ἄλλα μέχρι τῆς Πρασιάδος φύλα, καὶ ὅλα ταῦτα διὰ νὰ συμβιδάσωσι τὰ ὑπὸ τοῦ Ἀρριανοῦ ἱστορούμενα.

Ὁ Ἡρόδοτος δὲν ἀναφέρει τὴν πλήμμυραν τοῦ Στρυμόνος οὔτε ὡς λίμνην, ἥτις τότε ἢ δὲν ὑπῆρχεν, ἢ δὲν εἶχε τὰς σημερινὰς διαστάσεις. Ὁ δὲ Θουκυδίδης, ὅστις ἐπιτοπίως ἔγραψε τὰ ἐπὶ τὴν Ἀμφίπολιν ἱστορούμενα μεταξύ Κλέωνος καὶ Βρασίδα, ἔρχεται εἰς ἐπίρρωσιν τῆς γνώμης, ἣν ἐσχημάτισα ἐκ τῶν ἐπὶ τόπου παρατηρήσεών μου, μὴ δυνάμενος νὰ συμβιδάσω τὰ ὑπὸ τῶν ἄλλων παραδεδεγμένα, λέγει: «Προηγουμένως οἱ Λακεδαιμόνιοι ἠδυνήθησαν διερχόμενοι διὰ τῆς Θεσσαλίας νὰ φθάσωσι μέχρι τοῦ Στρυμόνος καὶ νὰ προσβάλλωσι τοὺς συμμάχους τῶν Ἀθηνῶν, ἀλλ' ἐνόσω δὲν ἦσαν κύριοι τῆς γεφύρας δὲν ἠδύναντο νὰ διέλθωσι τὸν ποταμὸν τοῦτον, ὅστις σχηματίζει εὐρεΐαν λίμνην ἄνωθεν τῆς πόλεως καὶ τοῦ ὁποίου τὸ πλησίον τῆς Ἡϊόνος στόμιον φυλάσσεται ὑπὸ πλοίων» (Θουκυδ. Βιβλ. Δ', Κεφ. 109)· καὶ ἄλλαχού, περιγράφων τὰς κινήσεις τοῦ Κλέωνος, ἀναφέρει μόνον «πρὸς τὴν λίμνην».

Ἐὰν παρατηρήσωμεν μεθ' ὑποίας λεπτομερείας καὶ ἀκριθείας περιγράφει ὁ Θουκυδίδης τὰς κινήσεις τῶν ἀντιπάλων στρατευμάτων καὶ προσδιορίζει τὰς θέσεις καὶ τὰς ἄλλας περὶ τὴν Ἀμφίπολιν πόλεις, εἶνε ἀδύνατον νὰ παραδεχθῶσιν ὅτι παρέλειψε τὸ ὄνομα τῆς λίμνης, ἥτις ἔβρεχε τὰς ὑπωρείας τοῦ λόφου, ἐφ' οὗ ἡ Ἀμφίπολις.

Ἡ λίμνη τοῦ Βουτκόβου.

(Κερκινίτις).

Εἰς τὸ ἄλλο ἄκρον τῆς πεδιάδος τῶν Σερρῶν πρὸς δυσμὰς καὶ περὶ τὸ μέσον τῆς ὅλης κοιλάδος, μεταξύ τῶν ὀρέων Κερκίνης πρὸς βορρᾶν καὶ Δυσώρου πρὸς νότον, ὅπου ἡ κοιλὰς στενοῦται, καὶ δεξιὰ τοῦ Στρυμόνος ποταμοῦ εἰσερχομένου εἰς τὴν πεδιάδα ἐκ τῶν στενῶν τῆς Βέτραινας, κεῖται ἡ λίμνη τοῦ Βουτκόβου, ἐκ τοῦ παρακειμένου αὐτῇ χωρίου λαβοῦσα τὸ ὄνομα. Εἰσερχόμενος ὁ Στρυμὼν εἰς τὴν πεδιάδα ἀλλάσσει συχνὰ κοίτην καὶ δι' ἐπισωρεύσεως ἄμμου καὶ πετρῶν κατέστησεν ἄγονον καὶ ἀκαλλιέργητον μέγα μέρος τῆς ἄνω κοιλάδος αὐτοῦ.

Πρὸ ἐτῶν ἀφῆσας τὴν κοίτην ἐχύνατο εἰς τὴν λίμνην τοῦ Βουτκόβου, νῦν δὲ ἐπανῆλθεν εἰς τὰς παλαιὰς τοῦ κοίτας καὶ ἀφίνει δεξιὰ τὴν λίμνην. Ἀνω τῆς λίμνης ταύτης ἡ κοιλάς βαθμηδὸν στενοῦται ὡς καὶ περὶ τὸ μέσον τῶν δύο λιμνῶν Βουτκόβου καὶ Δοϊράνης εἰς τὴν θέσιν Δουά-Τεπέ (λόφος πρόσευχῆς). Ἡ Κερκίνη καὶ τὸ Δύσωρον διὰ χαμηλῶν προεκτάσεων ἐνοῦνται καὶ χωρίζουσιν εἰς δύο τὴν ἔνω κοιλάδα· ἐνταῦθα εἶνε καὶ ἡ διανομὴ τῶν ὑδάτων. Ἐκ τῆς θέσεως ταύτης (Δουά-Τεπέ) τὰ μὲν διευθύνονται πρὸς ἀνατολὰς καὶ χύνονται εἰς τὴν λίμνην τοῦ Βουτκόβου, τὰ δὲ ἀντίθετον ἔχοντα ῥοὴν πρὸς δυσμὰς, χύνονται εἰς τὴν τῆς Δοϊράνης.

Ἡ λίμνη λοιπὸν αὕτη (ἡ τοῦ Βουτκόβου) κειμένη εἰς τοὺς πρόποδας τῆς Κερκίνης καὶ σχηματιζομένη ἀποκλειστικῶς ἐκ τῶν ὑδάτων τοῦ ὄρους τούτου, εἶνε ἡ ὑπὸ τοῦ Ἀρριανοῦ ἀναφερομένη Κερκινίτις, τὴν ὑποίαν μόνος αὐτὸς ἀναφέρει, ὅσον γνωρίζω.

Ἡ λίμνη αὕτη μετατοπισθεῖσα ἐν ἀγνοίᾳ ὑπὸ τοῦ Ἀρριανοῦ ὀλίγον κατώθεν τῆς θέσεώς της εἰς τὴν λίμνην τοῦ Ἀχινού, ἀνώνυμον τότε, φέρει τόσην ἀναστάτῳσιν εἰς τὰ κείμενα τοῦ Ἡροδότου. Ἀλλως τε ὁ Ἀρριανὸς θέτων ὡς ἀφετηρίαν τοῦ στόλου τοῦ Ἀλεξάνδρου τὰς ἐκβολὰς τοῦ Στρυμόνος ποταμοῦ καὶ τὴν Ἀμφίπολιν, δὲν ἔδωκε προσοχὴν οὔτ' ἡκριβολόγησεν εἰς τὸν προσδιορισμὸν τῆς Κερκινίτιδος καὶ ὠνόμασε τὴν μίαν, ἀνώνυμον οὔσαν, ἀντὶ τῆς ἄλλης. Πολὺ πιθανὸν δὲ καὶ νᾶ τὸν παρεξηγώμεν ἡμεῖς, διότι διὰ τῆς φράσεως παρὰ τὴν λίμνην τὴν Κερκινίτιν νᾶ ἐννοῇ καὶ τὴν πράγματι ταύτην τὴν ἀπωτέρω κειμένην.

Ἐκ τῶν περὶ τὴν Κερκινίτιδα οἰκούντων οἱ λογιώτεροι καὶ οἱ διδάσκαλοι τῶν πέριξ χωρίων καὶ ἐν Σέρραις καὶ ἐν Νιγρίτᾳ παραδέχονται ὡς Πρασιάδα τὴν λίμνην ταύτην, καὶ μὰ τὴν ἀλήθειαν, πολὺ δίκαιον ἔχουσι καὶ ὅλων τῶν ἄλλων τῶν περὶ Πρασιάδος γραφάντων ὀρθότερα αὐτοὶ σκέπτονται καὶ πλησιέστερον εἰς τὴν ἀλήθειαν εὐρίσκονται. Τὴν αὐτὴν γνώμην ἔχει καὶ ὁ πολὺς Κίπερτ καὶ ταύτην σημειοῖ εἰς τοὺς Ἀρχαιολογικοὺς τοῦ χάρτας ὡς Πρασιάδα, ἀλλὰ δι' ἐρωτηματικοῦ σημείου, τὸ ὁποῖον θέτει ὅπου δὲν ἔχει σαφῆ γνώμην.

Ἡ Κερκινίτις σχήματος σχεδὸν στρογγύλου ἔχει μέσθην διάμετρον 5 περίπου χιλιομέτρων, ὥστε ἡ ἑκτασίς της δὲν εἶνε καὶ τόσον μικρὰ ὥπως τινὲς τὴν ὀκνάζονται. Κεῖνται δὲ πέριξ αὐτῆς χωρία πολλά, ὥστε καὶ κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ἠδύνατο νὰ διαθρέψῃ τοιαῦτα· καὶ περιβάλλεται ἀπὸ ἑλῆ το πλεῖστον, ἔλος καὶ αὕτη οὔσα· εἶνε δὲ ἰχθυοφόρος ὡς καὶ αἱ λοιπαὶ λίμναι. Ἐὰν δὲ ἐπλήρου καὶ τοὺς ἄλλους τῆς περιγραφῆς τοῦ Ἡροδότου ὄρους καὶ ἡ Μακεδονία δὲν ἦτο τόσῳ μα-

κράν καὶ ὑπῆρχεν ὁμοιότης τις τοῦ τρόπου τῆς ἀλieiας, δὲν θὰ εἶχομεν κανένα δισταγμὸν νὰ παραδεχθῶμεν ταύτην ὡς τὴν Πρασιάδα καὶ νὰ συμβιδάσωμεν οὕτω τὴν γνώμην τινῶν, ταυτιζόντων τὴν Κερκινίτιδα πρὸς τὴν Πρασιάδα.

(Ἀκολουθεῖ)

Μ. Χρυσόχοος

Ο ΣΩΚΡΑΤΗΣ

ΚΑΙ Η ΠΕΡΙ ΘΕΟΥ ΕΝΝΟΙΑ ΑΥΤΟΥ ΚΑΤΑ BUNSEN.

Περὶ τὸ 495 ἤρξατο διδάσκων ὁ Σωκράτης ἐν Ἀθήναις τὴν δημῶδη αὐτοῦ φιλοσοφίαν.

Ἡ περιγραφὴ τοῦ Ξενοφῶντος περὶ τῶν σχέσεων τοῦ Σωκράτους μετὰ τῆς εὐγενοῦς νεολαίας καὶ τῶν κοινωνικῶν ιδεῶν τῆς Ἀθηναϊκῆς ἀριστοκρατίας δεικνύει τὴν διανοητικὴν καὶ ἠθικὴν ἄβυσσον, ἣτις ἐχώριζε τὸν Σωκράτην ἀπὸ τῶν συγχρόνων αὐτοῦ. Ὅσον ἀνεπαρκὴς καὶ ἂν εἶνε ἡ αὐθεντία τοῦ Ξενοφῶντος, ὅσον περιορισμένη καὶ ἂν ὑπῆρξεν ἡ δύναμις τοῦ πνεύματός του, κατενόησεν ὁμως σαφῶς καὶ ἐξέθηκε πιστῶς τὰ στοιχειώδη μέρη καὶ τὴν πορείαν τῆς Σωκρατικῆς διδασκαλίας. Παρ' αὐτῷ εὐρίσκομεν τοὺς κοινούς τύπους πρακτικῆς ὀρθοφροσύνης, οἵτινες ἀνεπλήρουν ἐν τῇ συνειδήσει τῆς εὐγενοῦς Ἀθηναϊκῆς νεολαίας τὸν φόβον τῶν θεῶν καὶ τὸν τοῦ Ἄδου καὶ τῶν τιμωριῶν αὐτοῦ. Δύναται τις ν' ἀναγάγῃ τοὺς περὶ διαγωγῆς κανόνας τούτους εἰς τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ ἀπολαύειν καὶ τοῦ κτᾶσθαι, διττὴν ἐκδήλωσιν τοῦ ἐγωϊσμοῦ, κανόνας κατ' οὐσίαν καὶ ἐξ ἴσου ξένους πρὸς τὴν ἠθικὴν. Τὸ οὐσιῶδες ἀξίωμα τῆς Ἀθηναϊκῆς νεολαίας ἦτο τὸ ἐξῆς: Ζητεῖν τὸ ὠφέλιμον, κτᾶσθαι καὶ ἀπολαύειν, ἀλλὰ προσέχειν εἰς τὰ ἀποτελέσματα αὐτῶν. Ἡ γνῶσις τοῦ ἠθικοῦ ἀγαθοῦ, ὅπερ ὀφείλει τις ν' ἀγαπᾷ διότι εἶνε ἀγαθόν, ἦτο τόσον ξένη καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς χρηστοτάτους ἄνδρας, ὥστε ὁ Σωκράτης ἵνα ἐπαναγάγῃ αὐτοὺς εἰς ἄλλας ιδέας, ὥφειλε νὰ ἀκολουθήσῃ τὴν ἑαυτοῦ μέθοδον βῆμα πρὸς βῆμα μετ' αὐστηρότητος, ἣτις θὰ ἐφαίνετο σήμερον παιδαριώδης.

Ἡ μέθοδος δὲ αὕτη συνίστατο εἰς τὸ ἀνελθεῖν μέχρι τῆς θεμελιώδους ἀρχῆς, μέχρι τῆς πρώτης βάσεως, ἐφ' ἧς ἐστηρίζοντο οἱ νέοι καὶ οἱ διδάσκαλοι αὐτῶν, οἱ Σοφισταί· δι' ἐπαγωγικῶν αὐστηρῶν συλλογισμῶν ὁ Σωκράτης ἠνάγκαζε τοὺς ἐναντίους ν' ἀναγνωρίσωσιν, ὅτι ἡ ἀρχὴ αὐτῶν, τὸ προσωπικὸν συμφέρον, δὲν ἦτο σύμφωνον πρὸς τὸ λογικόν